

Організація і методичне забезпечення семінарських і практичних занять повинні системно закріпити і поглибити отримані теоретичні знання, формувати у студентів практичні науково-дослідницькі і пошуково-аналітичні навички основних аспектів організації та методики проведення аналітичної бюджетної роботи.

Для реалізації цього завдання був розроблений практикум по даній дисципліні, який включає у себе теоретичні питання і практичні завдання з кожної теми для виконання в комп'ютерному класі. Джерелом інформації для аналізу є чинний Закон України «Про Державний бюджет».

Практикум складається з трьох блоків.

Перший блок включає аналіз доходів бюджету України: структури податкових надходжень доходів бюджету України, співвідношення прямих і непрямих податків у структурі доходів бюджету і їх впливу на економіку країни, складу та структури неподаткових надходжень, операцій з капіталом і ін.

На підставі виконаних на комп'ютерах розрахунків студенти виявляють тенденції формування дохідної частини бюджету України і аналізують перспективи функціонування бюджету країни.

Другий блок за аналогічною схемою аналізує формування та напрямки реалізації видаткової частини бюджету України. В рамках цього блоку також виконується практична робота з аналізу діяльності бюджетної установи, в ході якої розраховуються основні мережні показники діючої бюджетної установи, а також аналізується кошторис установи за три періоди з метою виявлення тенденцій її розвитку, розглядаються проблеми і перспективи функціонування кошторисного фінансування в Україні

Третій блок розглядає проблеми бюджетного вирівнювання і механізм міжбюджетних трансфертів. На підставі реальних даних студентами заповнюються таблиці, розраховуються відносні і абсолютні відхилення взаємин між бюджетом України та бюджетом АР Крим з метою виявлення проблем і перспектив функціонування міжбюджетних відносин в Україні.

Упровадження даного практикуму сприяло залученню в активний навчальний процес 100 % студентів, зобов'язуючи їх систематично і в повному обсязі виконувати запропонований їм перелік робіт, дозволяє виявити рівень теоретичної підготовки студентів, виробляє у них уміння аналізувати отриману за допомогою комп'ютерів розрахункову інформацію.

Оцінка застосування даного практикуму виявила підвищення рівня успішності по дисципліні «Бюджетна система» порівняно з попереднім періодом. З моменту впровадження практикуму рівень успішності підвищився наступним чином. Кількість оцінок «відмінно» збільшилася в середньому на 15 % і становить 35 %. Кількість оцінок «добре» збільшилася на 25 % і становить 50 % загального числа оцінок. Частка оцінок «задовільно» скоротилася з 40 % у попередньому періоді до 15 % після впровадження практикуму. Незадовільних оцінок у студентів немає. Даний практикум дозволяє студенту на семінарському занятті отримати кілька оцінок одночасно, що сприяє підвищенню зацікавленості і відображається на результатах поточної та підсумкової успішності.

Ларіна О.Г., асистент кафедри міжнародної економіки
Кримського економічного інституту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ВИКОРИСТАННІ ІГРОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

У процесі впровадження інноваційних методів викладання економічних наук особливе практичне значення набувають ігрові елементи при проведенні практичних занять. Комплексний характер проведення ділових ігор проявляється у застосуванні взаємопов'язаних видів діяльності (аналіз і пошук розв'язання проблем, навчання, розвиток, дослідження, консультування, формування колективної діяльності), функціональному навантаженні (ділові ігри дозволяють максимально наблизити навчальний процес до практичної діяльності, врахувати реалії сучасного соціально-економічного середовища, приймати рішення в умовах конфліктних ситуацій, висловлювати та відстоювати свої пропозиції, розвивати в учасників гри навички колективної роботи, отримати результати за досить обмежений час).

Ділова гра належить до активних методів навчання, які забезпечують активну творчу діяльність студента, створюють умови для підвищеної мотивації та емоційності, розвивають критичне мислення. Через впровадження ігрових елементів студенти мають можливість розкрити власний креативний потенціал при вирішенні проблемних питань та підвищити якість уже отриманих

компетенцій, ефективніше засвоїти матеріал через активну участь у процесі прийняття рішень або в умовах конфлікту інтересів серед учасників гри, комплексно використовувати отриманні в процесі навчання знання з інших наук, стратегічно мислити та максимально наблизитися до реалій практичної економічної діяльності.

Ключову роль у процесі впровадження ігрових елементів відіграє підготовка викладача до організації ділової гри: по-перше, контроль за ефективним використанням часу протягом практичного заняття (пояснення умов гри, відповідь на запитання щодо організації гри тощо); по-друге, дотримання стандартної моделі проведення ділових ігор (вступ і пояснення, гра, аналіз результатів); по-третє, наявність необхідних роздаткових матеріалів; по-четверте, можливість швидкого реагування на будь-які зміни в ході проведення ділової гри. Важливим елементом при впровадженні ігрових елементів виступає аналіз отриманих результатів (feed-back), який дозволяє вирішити одразу кілька питань: оцінити рівень засвоєння студентами матеріалу, викристалізувати ключові висновки за тематикою семінарського та практичного заняття для підвищення якості засвоєння знань і навичок, виявити сильні та слабкі сторони організації ділової гри, надати можливість студентам провести оцінку власної роботи.

Важливим питанням при застосуванні даного інноваційного механізму стає особливість оцінки знань студентів протягом семінарського та практичного заняття, коли підсумкові бали можуть носити індивідуальний або колективний характер (допускається комбінування обох методів оцінки знань). Необхідно враховувати обов'язкову оцінку індивідуальної роботи кожного студента через його загальну активність при проведенні ділової гри, відповіді на контрольні запитання та кінцевий результат його творчої діяльності при досягненні поставленої мети.

Часто впровадження ігрових елементів пов'язано із трансформацією емоційно-психологічного клімату в групі, що необхідно враховувати на завершальному етапі проведення гри для підвищення якості сприйняття студентами нових знань і компетенцій.

*Наливайченко К.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства
Кримського економічного інституту
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

В економіці України сьогодні відтворення технологічного рівня, що у розвинених країнах мав місце в післявоєнні роки. Це панування чорної металургії, неорганічної хімії, електроенергетики, споживання вугілля. Інвестиційні вкладення, які визначають напрямки розвитку на майбутні десятиліття, також спрямовані в технології нижчого рівня (75 %), тоді як у галузі шостого рівня (біо- і нанотехнології) інвестиції становлять 0,5 %. Рівень фінансування науково-дослідних робіт дає вичерпну характеристику системам вищої освіти цих країн (Ізраїль — 4,3 %, США — 2,2 %, Франція — 3 %, Україна — 0,4 % ВВП), – а в питаннях науково-технічної та інноваційної політики вища освіта є основною продуктивною силою, адже основні наукові дослідження за рубежом виконуються саме у вищих навчальних закладах.

Наведені показники свідчать про те, що в Україні необхідне введення інших компетенцій у систему підготовки магістрів з економіки підприємства.

На порозі зміни у всьому світі, а в нашій країні найбільше помітно, відбулася і продовжує відбуватися трансформація вищої освіти від елітарної до масової. Є різні думки щодо цього явища.

З одного боку, суспільству необхідні висококваліфіковані фахівці, які зміogli б ефективно вирішувати як актуальні, так і перспективні завдання економіки й науки. Зрозуміло, що така освіта повинна ґрунтуватися на основі природного інтелекту. Недарма в розвинених країнах Європи кількість студентів, які завершують навчання по бакалаврській програмі становить 50–60 % від набору, а до магістратури допускається лише близько 20 % цих випускників (у США — 15 %). Тому інститут магістратури в цих країнах дуже престижним.

З іншого боку, масова освіта підсилює ознаки цивілізаційної ідентичності нації, сприяє активній участі громадян у суспільному житті, створює еластичні умови при працевлаштуванні. Не вступаючи в дискусію по цьому проблемному питанню, наведемо лише кілька цифр. Кількість студентів на 10 тисяч населення становили у 2011 році: в Україні 606, США близько 550, країнах Європи 250–400. Зрозуміло, що кожна країна має своє бачення системи вищої освіти й воно формувалося протягом багатьох років (іноді сторіч). Але той факт, що в нашій країні цей показник